

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS PILIETYBĖS PAGRINDU UAB „DPD LIETUVA“ TEIKIANT SIUNTOS PRISTATYMO PASLAUGAS TYRIMO

2017-11-08 Nr. (17)SN-204)SP-85

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau ir – Tarnyba) 2017 m. spalio 6 d. gautas pareiškėjos J. G. (toliau ir – Pareiškėja) skundas. Skunde rašoma, jog Pareiškėja yra Estijos pilietė, nuo 2000 m. nuolat gyvenanti Lietuvoje. Pareiškėja turi Estijoje išduotą pasą bei Lietuvos Respublikos pažymą apie Europos Sąjungos valstybės narės piliečio teisę nuolat gyventi Lietuvoje (toliau – Pažyma). Pažymoje yra nurodyti ne tik vardas, pavardė bei kiti duomenys, bet ir Lietuvos Respublikoje Pareiškėjai suteiktas asmens kodas. Pareiškėja ketino pasirašyti sutartį su UAB „Bitė Lietuva“ (toliau ir – Bendrovė) dėl paslaugų teikimo, tačiau neturėjo galimybių nuvykti į Bendrovės atstovybę. Sutartį pristatęs UAB „DPD Lietuva“ (toliau ir – DPD) kurjeris prieš sutarties įteikimą pareikalavo pateikti asmens tapatybės kortelę. Pareiškėja kurjeriui pateikė Pažymą bei Estijoje išduotą pasą. Motyvuodamas tuo, kad Pareiškėja nepateikė asmens tapatybės kortelės, išduotos Lietuvos Respublikoje, kurjeris atsisakė įteikti Bendrovės sutartį. Pareiškėja pranešė Bendrovei, dėl ko sutartis nebuvo pasirašyta, bei paprašė pakartotinai pateikti sutartį per kurjerį, nes duomenys, būtini sutarčiai pasirašyti, buvo nurodyti Pažymoje. Bendrovė atsisakė teikti sutartį pakartotinai. Pareiškėja teigia, jog Bendrovė ir DPD diskriminavo ją pilietybės pagrindu.

Seimo kontrolierius, laikinai pavaduojantis lygių galimybių kontrolierių (toliau – lygių galimybių kontrolierius), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 dalimi, 2017 m. spalio 16 d. raštu Nr. (17)SN-204)S-573 kreipėsi į DPD, prašydamas per 5 darbo dienas nuo šio rašto gavimo dienos (kuo skubiau) pateikti paaiškinimą: kodėl DPD kurjeris atsisakė įteikti Bendrovės sutartį Pareiškėjai, kai ji pateikė Lietuvoje išduotą Pažymą, kurioje yra nurodyti asmens duomenys (vardas, pavardė ir asmens kodas); kokius dokumentus privalo pateikti asmuo, norintis gauti sutarties pasirašymo su Bendrove paslaugą; kokie teisės aktai reglamentuoja kurjerių veiklą bei būtinų pateikti dokumentų sąrašą, norint gauti sutarties pasirašymo paslaugą.

2017 m. spalio 16 d. raštu Nr. (17)SN-204)S-574 lygių galimybių kontrolierius kreipėsi į Bendrovę prašydamas per 5 darbo dienas nuo šio rašto gavimo dienos (kuo skubiau) pateikti paaiškinimą: ar Pareiškėja yra nauja Bendrovės klientė, t. y., ar ji pirmą kartą kreipėsi į Bendrovę dėl sutarties sudarymo; kokius dokumentus privalo pateikti asmuo, norintis pasirašyti sutartį su Bendrove dėl paslaugų teikimo, ir kokie asmens duomenys šiuose dokumentuose privalo būti; kokiais teisės aktais vadovaujantis Pareiškėja, norėdama pasirašyti sutartį, bet neturėdama Lietuvoje išduotos asmens tapatybės kortelės, privalo atvykti į Bendrovės atstovybę.

Lygių galimybių kontrolierius

n u s t a t ė:

1. 2017 m. spalio 23 d. gautame rašte Nr. 2301-0342 „Dėl informacijos pateikimo“ UAB „Bitė Lietuva“ nurodė, kad Pareiškėja yra Bendrovės klientė nuo 2016 m. balandžio 19 d. Jai teikiamos balso ir interneto paslaugos. Bendrai sudarant elektroninių ryšių paslaugų sutartį reikalaujama pateikti asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, kuriame būtų asmens, kurio vardu sudaroma sutartis, vardas, pavardė, asmens ar kitas asmenį identifikuojantis kodas. Šios taisyklės galioja tiek Lietuvos Respublikos, tiek kitų Europos Sąjungos šalių piliečiams. Pristatant paslaugų teikimo sutartį per kurjerį, vadovaujamosi kurjerio tarnybos nustatytais siuntos pristatymo ir tapatybės nustatymo taisyklėmis.

2. Bendrovė 2017 m. spalio 31 d. pateikė raštą Nr. 2301-0348 „Dėl informacijos“, kuriame nurodė, jog bendrai sudarant elektroninių ryšių paslaugų sutartį reikalaujama pateikti asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą. Asmens identifikavimo dokumentais yra laikomi: asmens tapatybės kortelė, pasas, naujojo pavyzdžio vairuotojo pažymėjimas, leidimas nuolat gyventi Lietuvoje, laikinas leidimas gyventi Lietuvoje, užsienio piliečio asmens dokumentas. Bendrovė informavo, jog susisiekė su Pareiškėja telefonu ir taikiai išsprendė Pareiškėjai aktualų klausimą.

3. 2017 m. spalio 31 d. gautame rašte „Dėl informacijos pateikimo“ UAB „DPD Lietuva“ nurodė, kad, pagal UAB „DPD Lietuva“ siuntų pristatymo taisyklių (toliau – Taisyklės) 9.3 punkto nuostatas, „gavėjo asmens tapatybė bei duomenys nustatomi pagal kurjeriui pateiktą galiojantį asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, t. y., Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelę, pasą arba vairuotojo pažymėjimą. Taisyklės yra suderintos su Ryšių reguliavimo tarnyba. DPD pažymėjo, kad tokia asmens identifikavimo tvarka yra nustatyta, siekiant apsaugoti nuo galimų sukčiavimo atvejų ir kitų nusikalstamų veikų, nes Pažyma yra nepakankamai saugus dokumentas (lengvai suklastojamas). Atsižvelgiant į tai, Pažyma nėra įtraukta į sąrašą dokumentų, kuriuos pateikus galima tinkamai

identifikuoti asmenį, DPD neteikia siuntų Pažymas pateikusiems asmenis, taip išvengiant didelės rizikos ir apsaugant savo klientus nuo bet kokių galimo sukčiavimo atvejų arba kitokios nusikalstamos veikos.

Lygių galimybių kontrolierius

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar UAB „DPD Lietuva“, pristatydamą Pareiškėjai Bendrovės paslaugų teikimo sutartį, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str., įpareigojančio prekių pardavėjus, gamintojus ar paslaugų teikėjus įgyvendinti lygias galimybes, nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

1. Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija pačia bendriausia šio žodžio prasme reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė diskriminacijos samprata atskleidžiama, pasiremiant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str., kuriame numatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Šiuo atveju nagrinėjamas skundas dėl atsisakymo suteikti paslaugą (įteikti siuntą) Pareiškėjai, kuri yra Europos Sąjungos valstybės narės (Estijos) pilietė, turinti Pažymą dėl teisės nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 str. 8 d., pilietybė yra Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominės erdvės valstybių piliečių ir jų šeimos narių pilietybė. Vadovaujantis šios sąvokos

apibrėžimu, Tarnyba yra įgaliota nagrinėti diskriminacijos pilietybės pagrindu atvejus, kai galimai diskriminuojami Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominės erdvės valstybių piliečiai ir jų šeimos nariai (toliau – Pilietis) Lygių galimybių įstatyme nustatytoje visuomeninių ir socialinių santykių srityse.

2017 m. spalio 31 d. gautame rašte „Dėl informacijos pateikimo“ DPD nurodė, jog, atsižvelgiant į tai, kad Pažyma yra lengvai suklastojamas dokumentas, siekiant apsisaugoti nuo galimų sukčiavimo atvejų ir kitų nusikalstamų veikų, ši siuntų pristatymo paslaugas teikianti įmonė nėra įtraukusi šio dokumento į sąrašą, kuriame išvardinti asmenį identifikuojantys dokumentai. Pagal DPD Taisyklių, 2015 m. sausio 6 d. patvirtintų generalinio direktoriaus įsakymu Nr. P-4, 9.3 punktą, kurjeris įteikia gavėjui pristatytą siuntą asmeniškai pasirašytinai, prieš tai patikrinęs siuntos gavėjo fizinio asmens tapatybę. Gavėjo asmens tapatybę bei duomenys nustatomi pagal kurjeriui pateiktą galiojantį asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą (Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelę, pasą arba vairuotojo pažymėjimą). Atlikus siuntos gavėjo tapatybės patikrinimą, kurjeris į duomenų kaupiklį įveda pateikto dokumento numerio fragmentą (penkis paskutinius skaičius).

2. Pagal Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 d., įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Vadovaujantis šia nuostata, DPD turėtų teikti siuntų pristatymo paslaugas visiems gavėjams (asmenims), nepaisydamas jų pilietybės. Nagrinėjamu atveju DPD kurjeriai, vadovaudamiesi Taisyklėmis, atsisakė teikti siuntos pristatymo paslaugą Pareiškėjai, kuri pateikė Pažymą, bei pasą, išduotą Estijos Respublikoje, kaip asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą.

Lietuvos Respublikos įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties 55 str. 2 d. nustatyta, jog sprendimą dėl leidimo nuolat gyventi užsieniečiui išdavimo priima Migracijos departamentas, leidimą nuolat gyventi užsieniečiui išduoda vidaus reikalų ministro įgaliotos institucijos. Leidimas nuolat gyventi yra negaliojantis, kai: pasibaigia leidimo nuolat gyventi galiojimas; užsienietis įgyja Lietuvos Respublikos pilietybę; užsienietis miršta; leidime nuolat gyventi yra klaidingų požymių; leidimas yra panaikintas; leidimas yra prarastas; užsienietis gauna leidimą gyventi kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje; užsienietis Gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo nustatyta tvarka deklaravo, kad išvyko iš Lietuvos Respublikos. Šiame įstatyme neišvardintais atvejais Pažyma yra galiojanti. Pagal Įstatymo dėl

užsieniečių teisinės padėties 2 str. 15 punktą, Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimas gyventi Europos Sąjungoje yra dokumentas, suteikiantis užsieniečiui teisę gyventi Lietuvoje ir patvirtinantis užsieniečio nuolatinio gyventojų statusą. Pažyma nėra prilyginama asmens tapatybės dokumentui, nes ji skirta tik patvirtinti faktą, jog asmeniui, kuriam išduota Pažyma, suteikta teisė nuolat gyventi Lietuvoje bei patvirtintas jo, kaip užsieniečio nuolatinio gyventojų, statusas. Pažymoje yra nurodytas asmens kodas, suteiktas Lietuvoje, bei paso, išduoto Europos Sąjungos valstybėje, numeris. Darytina išvada, jog tuo atveju, kai įteikiant siuntą reikalingas asmens kodas, suteiktas Lietuvoje, Pažyma, pateikta kartu su asmenį identifikuojančiu dokumentu (Europos Sąjungos valstybės pasu, asmens tapatybės dokumentu, vairuotojo pažymėjimu), tampa dokumentu, identifikuojančiu asmenį Lietuvoje.

Pagal 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir tarybos Direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, nuostatas, Europos Sąjungos pilietybė turėtų būti pagrindinis valstybių narių piliečių statusas, kai jie naudojami savo teise laisvai judėti ir gyventi šalyje. Su Sąjungos piliečių laisvu judėjimu valstybių narių teritorijoje susiję formalumai turėtų būti aiškiai apibrėžti, nepažeidžiant patikrinimui ties šalių sienomis taikytinų nuostatų. Nuolatinio gyvenimo galimybė nusprendusiems ilgam laikui įsikurti priimančiojoje valstybėje narėje Sąjungos piliečiams sustiprintų Sąjungos pilietybės jausmą ir yra pagrindinis elementas skatinant socialinę sanglaudą, kas yra vienas iš pagrindinių Sąjungos tikslų, todėl nuolatinio gyvenimo teisė turėtų būti nustatyta visiems Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams, kurie pagal šia direktyva nustatytus reikalavimus gyvena priimančiojoje valstybėje narėje ištisinį penkerių metų laikotarpį ir jiems nebuvo pritaikyta išsiuntimo iš šalies priemonė.

3. 2017 m. spalio 31 d. gautame rašte Nr. 2301-0348 „Dėl informacijos“ Bendrovė nurodė, kad bendrai sudarant elektroninių ryšių paslaugų sutartį reikalaujama pateikti asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą. Asmens identifikavimo dokumentais yra laikomi: asmens tapatybės kortelė, pasas, naujojo pavyzdžio vairuotojo pažymėjimas, leidimas nuolat gyventi Lietuvoje, laikinas leidimas gyventi Lietuvoje, užsienio piliečio asmens dokumentas.

Atkreiptinas dėmesys, jog Bendrovė yra numaciusi, jog asmens identifikavimo dokumentu laikomas ne tik Lietuvos Respublikos pasas, bet ir užsienio piliečio asmens dokumentas, o DPD Taisyklėse numatyta, jog asmens tapatybę patvirtinantys dokumentai yra Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelė, pasas arba vairuotojo pažymėjimas.

Sutiktina su DPD pozicija, jog Pažyma nėra pakankamai saugus dokumentas, nes jį galima lengvai suklastoti, tačiau šis dokumentas nėra prilyginamas asmens tapatybės dokumentui. Pažyma skirta tik patvirtinti faktą, kad asmeniui suteikta teisė nuolat gyventi Lietuvoje bei patvirtintas jo, kaip užsieniečio nuolatinio gyventojas, statusas. Asmens, kuriam išduota Pažyma, asmens tapatybės dokumentais yra laikomi dokumentai, išduoti valstybės, kurios Piliėtis jis yra (pasas, vairuotojo pažymėjimas, asmens tapatybės kortelė).

Nagrinėjamu atveju Pareiškėja teigia, jog DPD kurjeriui ji pateikė ne tik Pažymą, kuri skirta patvirtinti, jog jai išduotas leidimas nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, bet ir Estijos Respublikoje išduotą pasą, kaip dokumentą, identifikuojantį jos asmens tapatybę. Pagal Bendrovės vidinę tvarką, Piliėčiui pateikus užsienio piliėčio asmens dokumentą, kaip asmenį identifikuojantį dokumentą, jam yra suteikiamos UAB „Bitė Lietuva“ paslaugos. Vadovaujantis šia tvarka, Pareiškėjai, jai pateikus užsieniečio pasą, turėjo būti perduota Bendrovės siunta. Tuo tarpu DPD neperdavė Bendrovės siuntos, nes pagal Taisyklės Pažyma nėra laikoma asmenį identifikuojančiu dokumentu, o kitoje valstybėje išduotas pasas nėra įtrauktas į Taisyklių punktą, kuriame išvardintas baigtinis sąrašas dokumentų, identifikujančių asmens tapatybę (Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelė, pasas arba vairuotojo pažymėjimas).

3. Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjai, kuri pateikė Pažymą ir Estijos Respublikoje išduotą pasą, siunta nebuvo perduota, teigtina, jog DPD Taisyklėse įtvirtinta teisė teikti siuntas tik tiems asmenims, kurių asmens tapatybės dokumentas išduotas Lietuvos Respublikoje.

Pažymėtina, kad pagal Lygių galimybių įstatymą paslaugų teikėjas privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tas pačias paslaugas, nepaisydamas, be kita ko, pilietybės. Pilietybė pagal šį įstatymą reiškia Europos Sąjungos valstybių narių ir Ekonominės erdvės valstybių piliėčių ir jų šeimos narių pilietybę. Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėja yra Estijos, kuri yra Europos Sąjungos valstybė, piliėtė, Lygių galimybių įstatyme numatytas diskriminacijos draudimas pilietybės pagrindu vartotojų teisių apsaugos srityje taikytinas ir Pareiškėjai.

Aprašytos aplinkybės ir pateikti argumentai sudaro pagrindą teigti, jog DPD turėtų nutraukti lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus ir į Taisyklių 9.3 punktą, kuriame vardinami asmens tapatybę identifikuojantys dokumentai, kuriuos pateikus kurjeris turi teisę įteikti siuntą, turėtų būti įtraukti Europos Sąjungos valstybių narių ir Ekonominės erdvės valstybių piliėčių asmens tapatybės dokumentai.

Atsižvelgiant į tai, jog kurjeris neįteikė Pareiškėjai siuntos, nepaisant to, kad ji pateikė ne tik Pažymą, bet ir pasą, išduotą jai Estijos Respublikoje, konstatuotina, jog UAB „DPD Lietuva“ pažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnį, įpareigojantį prekių pardavėjus, gamintojus ar paslaugų teikėjus

įgyvendinti lygias galimybes, nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasis Lygių galimybių įstatymo 14 str. ir 17 str., 29 str. 2 d. 2 p.,

Lygių galimybių kontrolierius

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į UAB „DPD Lietuva“ vadovą ir siūlyti nutraukti lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus, įtraukiant į DPD Siuntų pristatymo taisyklių, 2015 m. sausio 6 d. patvirtintų generalinio direktoriaus įsakymu Nr. P-4, 9.3 punktą Europos Sąjungos valstybių narių ir Ekonominės erdvės valstybių piliečių asmens tapatybės dokumentus.

2. Įpareigoti UAB „DPD Lietuva“ vadovą išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą iki 2017 m. gruodžio 11 d. informuoti lygių galimybių kontrolierių.

3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir UAB „DPD Lietuva“ vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01119 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Seimo kontrolierius,
laikinais pavaduojantis lygių galimybių kontrolierių

Raimondas Šukys